

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu:

Komşunun yaptığına değer katmaya çalışın

→ Mehmet Ali DOĞAN

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu, sanayi politikası konusunda zihniyet değişikliğine gerek olduğunu belirterek, “yıldız sektörlerin” nasıl oluşturulabileceğine dair yöntemleri Ekonomik Forum’a anlattı:

Mevcut sistem imalat sanayimizi tüketmeye yönelik bir işleyişe sahip. Sizce Türkiye’de nasıl bir sanayi stratejisi olması gerekir? Çizilecek stratejinin yanında, sanayimiz ve sanayicimizin de dönüşümüne ihtiyaç yok mu? Bu nasıl olmalı?

Rifat Hisarcıklıoğlu: Öncelikle nereden nereye geldiğimize kısaca bakmakta fayda görüyorum. 1980’de sanayi katma değeri Türkiye’de 15 milyar Amerikan Doları, Kore’de 35 milyar dolar ve Çin’de 60 milyar dolar idi. 2004’e geldiğinde, Türkiye’deki sanayi katma değeri 50 milyar dolara, Kore’deki ise 230 milyar dolara ve Çin’deki ise 840 milyar dolara yükseldi. Yani, bizim attığımız her bir adıma karşılık Kore iki adım, Çin ise dört adım atıyor.

Son dört yıllık dönemde Türkiye imalat sanayisi yılda ortalama yüzde 8 oranında büyüdü. Ama aynı zamanda daha fazla ithal ara girdiye ihtiyaç duyan bir üretim yapısına doğru gidiyoruz. Türkiye’nin hızlı büyüyen sektörlerinin üretimi, yavaş büyüyen sektörlerle kıyasla daha fazla aramalı ithalatına bağlıdır. Yeni dönem Türkiye’de üretim yapısının eskiye kıyasla ithal ara girdiye daha çok gereksinim duyan bir yapıya dönüştüğü söylenebilir. Bu durum ülkemiz için bir risk teşkil etmektedir, dolayısıyla bu dönüşümün iyi yönetilmesi gerekmektedir.

Türkiye ekonomisinin dış ticaret açığı sorununun yapısal parçasının çözümü orta vadede mümkündür. Sanayinin ve ihracatın yapısı iki haftada değişmeyecektir. Sanayi politikası çerçevesine duyulan ihtiyaç bu noktada kendini iyiden iyiye hissettir-

mektedir.

Önümüzdeki dönemde sanayimizin rekabet gücünü artırmaya yönelik adımların atılması için mevcut zihniyetin değişmesi gereklidir. Ortada Çin rekabeti ile alakalı, uzun vadeli, bir sorun vardır. Artık hem özel hem de kamu sektöründeki karar alıcıların orta ve uzun vadeli düşünmeye alışmaları gerekmektedir. Satranç oynamayı çok iyi bilen rakiplerimizle, tavla oynayarak rekabet edemeyiz. Bizlerin de artık satranç oynamayı, stratejik planlamayı ve davranmayı acil olarak öğrenmemiz gerekmektedir.

Burada hükümet şu sektörleri desteklesin demiyoruz. Sanayi politikası, girdi maliyetlerini düşürmeye ve verimliliği artırıcı faaliyetlere odaklanmalıdır. İstihdam maliyetleri konusunda, insan sermayesi alanında, bilgi teknolojileri ve Ar-Ge alanlarında, enerji ve ulaştırma gibi hayati konularda hükümetin neler planladığı, sanayiye nasıl destekleyeceğine dair ne gibi stratejileri olduğu açıklanmalıdır. Bunlar yapılsa yıldız sektörler ortaya çıkacaktır.

Kayıtdışı ile mücadele yeniden yapılanma sürecinin parçası olmak durumundadır. Bazı sektörlerdeki verimlilik artışları sonucunda, Türkiye

Teşviğin yerini bulması Sanayi Envanteri Sistemi’nin kurulmasıyla olur

TOBB’un yaptığı Sanayi Envanteri konusundaki gelişmelerde son durum nedir?

Türk sanayicileri olarak artık emek-yoğun sektörlerden, daha fazla katma değer içeren, teknoloji ağırlıklı sektörlerle geçilmesi gerektiğinin, farkındayız. Ama, istihdama ve ihracata zarar vermeden, bu dönüşümü kolay ve hızlı yapacak, mekanizmalar gerekiyor. Yapılması gereken, tüm sektörlerde, katma değeri yüksek faaliyetlere yönelmeyi teşvik etmektir. Otomotiv ve televizyon üretimi gibi, katma değeri yüksek ürünler

üretiyoruz. Ama bunların ana parçalarını ithal ediyoruz. Eğer yatırım teşvik sistemi sektörlerimize göre farklılık göstermiş olsaydı, bugün sıkıntı yaşayan sektörlerimize bir çıkış yolu olur, ihracatın ithalata bağımlılığı azaltılabilir. Yatırım teşvik sisteminin doğru bir şekilde hazırlanması, Sanayi Envanteri Sistemi’nin kurulmasıyla mümkündür. Böylece sanayi yatırımları ve üretimi, sürekli ve güncel bir şekilde takip edilecektir. Ülkemizde yatırım yapılmasının gerektiğini, hepimiz söylüyoruz. Ama hangi sektörde ve hangi bölgede buna ihtiyaç var,

bilmiyoruz. Çünkü mevcut sanayi yatırımlarının bile, düzgün ve güncel bir envanteri yok. Biz TOBB olarak kendi imkânlarımızla, elimizdeki sanayi kapasitesi raporlarına dayalı olarak, Sanayi Bilgi Sistemi’ni oluşturduk. Halen 70 bin civarında üreticinin coğrafi olarak üretim kapasitelerini elektronik ortamda tutuyor ve web sayfamızda yatırımcıların bilgisine sunuyoruz. Ülkemizde yaklaşık 235 bin üretici firma bulunmakta birlikte nispeten büyük firmaların sanayi kapasite raporu almasından dolayı önemli ölçüde

sanayinin durumunu yansıttığını düşünüyoruz. Ama bu sistemin etkin çalışması için, kamu kurumlarından, elektrik tüketimi ve istihdam gibi bilgileri, sektörel ve coğrafi bazda, güncel ve düzenli olarak alabilmemiz gerekiyor. Bu konuda kamu kurumlarının konunun önemini tam anlayamamaları ve ellerindeki bilgiyi paylaşma konusundaki isteksizliklerinden dolayı son iki yılda ne yazık ki çok fazla adım atılmadı. Şimdi bu bilgilerin DPT’de toplanarak, analiz edilmesini sağlayacak bir sistem oluşturulmaya çalışıyoruz.

Önümüzdeki dönemde sanayimizin rekabet gücünü artırmaya yönelik adımların atılması için mevcut zihniyetin değişmesi gereklidir. Ortada Çin rekabeti ile alakalı, uzun vadeli, bir sorun vardır. Artık hem özel hem de kamu sektöründeki karar alıcıların orta ve uzun vadeli düşünmeye alışmaları gerekmektedir. Satranç oynamayı çok iyi bilen rakiplerimizle, tavla oynayarak rekabet edemeyiz

ye ekonomisi kendiliğinden kayıt içine girmeye başlamıştır. Hükümetin bu süreci hem destekleyici hem hızlandırıcı adımları atması gerekmektedir. Aksi takdirde, yanlış vergi uygulamalarıyla son yıllarda kayıt içine girme sürecinde kazanılmış olanlar kaybedilecektir. Küresel ölçekte rekabet üstünlüğüne sahip olduğumuz ya da mevcut konjonktürde gelecek vaat eden sektörlerimiz belirlenerek teşvik edilmeli ve girişimcilerin bu sektörlerle yatırım yapmaları özendirilmelidir. Bunun tek yolu devletin teşvik dağıtması değildir, özel sektörü bilgilendirici çalışmalar ve spesifik sektörlerde yatırım yapmanın önündeki devletten kaynaklanan engellerin kaldırılması da bu yönde atılacak önemli adımlardandır.

Sanayi

politikasının bu hedefe yönelik olarak tasarlanması gerekmektedir. Komşu kâr ediyor diye onun yaptığının aynısını kopyalama anlayışını değiştirecek, komşunun yaptığına ben nasıl değer katarım anlayışını destekleyecek politikalar, “güçlendirilmiş kümeler” hayata geçirilmelidir.

Türkiye sanayisi üzerine TOBB'un Devlet Planlama Teşkilatı ile birlikte kamuoyuna duyurduğu çalışmanın içeriği hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz?

Çalışmamız iki başlık altında toplanabilir. Birincisi, Türkiye’de iş yapmanın ve verimliliğin önündeki engellerin tespiti ve kaldırılmasıdır.

Çalışmamızda bu engeller kapsamlı bir analizle tespit edilmekte ve nasıl kaldırılacaklarına dair öneriler getirilmektedir. İkinci olarak firmalarımızı sektörel bazda rekabet gücü yükselecek alanlara yatırım yapmak üzere yönlendirecek bir kamu-özel sektör diyalog mekanizmasının kurulması önerilmektedir.

Bu çalışmanın temel sebebi, Türk imalat sanayisinin, küresel ekonomiye hızla entegre olmasına karşın, bu entegrasyonun tamamen stratejiden yoksun bir şekilde gerçekleşmekte oluşudur. Bu durumun en güzel örneği, tekstil-hazır giyim-konfeksiyon sektöründe yaşanmıştır. Dünya çapında kotaların 2005’te kalkacağı, yıllar öncesinden, 2001’den beri belli olduğu halde; işadamlarımız ve kamu idaremiz bu konuda zamanında, net bir strateji geliştirememişlerdi.

Bu yüzden bugün rekabet gücümüzün azaldığı bu sektörlerde, uzun bir süre önemli yatırımlar yapılmış ve bu yatırımlar teşvik edilmişti. Kamu-özel sektör arasında bir diyalog mekanizması kurulamazsa, bundan sonra da benzer stratejik hataların yapılacağı açıktır. Bu nedenle, stratejik koordinasyon sağlayacak bir kamu-özel sektör diyalog mekanizmasına ihtiyacımız bulunmaktadır.